

A 2012-ben született Hungarikum törvény igyekszik a magyar nemzeti értékek megőrzéséhez, ápolásához, védelmezéséhez útmutatást, támogatást adni, hatékony lépésekre készíteni az ebben a kérdésben illetékes szerveket, intézményeket, közösségeket, magánszemélyeket. E feladatkörben több szintet határoz meg, helyi-települési, tájegységi, megyei, országos és külhoni szinteket, mellette ágazati értéktárakat és ún. hungarikumokat, melyek a magyarság megkülönböztetett, kiemelkedő, egyedi csúcsteljesítménye, vagy természeti értéke.

A törvény végrehajtására kiadott kormányrendelet a nemzeti értékeket szakterületenkénti kategóriákba is sorolja: agrár és élelmiszergazdaság, egészség és életmód, épített környezet, ipari-műszaki megoldások, kulturális örökség, sport, természeti környezet, turizmus és vendéglátás (csak példaként e kategóriák szerinti hungarikumokból egy-egy: pálinka, Hévízi tó és a tradicionális hévízi gyógyászat, Őrségi táj és a Szalafői Népi Műemlékegyüttes, Zsolnay porcelán, táncház módszer, Puskás Ferenc életműve, Aggteleki karszt, Bajai halászlé), valamint rendelkezik a nemzeti értékek hierarchiájáról is, hogyan válhat egy helyi érték hungarikummá.

Gyenesdiás Nagyközség Önkormányzata megbízta a Gyenesdiási Közkultúra Alapítványt a települési értéktár létrehozására, működtetésére.

A Földművelésügyi Minisztérium pályázati felhívást tett közzé e cél anyagi támogatására, melynek harmadik köréhez csatlakozott településünk, sikerrel. Kiadványra, népszerűsítő film készítésére, a dokumentáláshoz szükséges tárgyi eszközökre, betanítói díjakra 1,5 millió Ft támogatásban részesült a feladatot magára vállaló civil szervezet. Létrehozta a három fős Települési Értéktár Bizottságot, megalkotta annak működési szabályait, valamint rendelkezett a Települési Értékek Gyűjteménye összeállításáról.

Ez utóbbi gyűjtemény, illetve az ebben felsorolt értékek megismertetését, népszerűsítését hivatott szolgálni e kiadvány is. Az itt bemutatott értékek csak első körben kiválasztottak, korántsem teljes körű az összeállítás. A felsorolás nyitott, bízunk a lakosság, a település élete iránt érdeklődők ítéletében, javaslataiban: az itt szereplő „Gyenesdiácumok” mellé bárki javasolhat további értékeket. A leírások is inkább csak a figyelmet szeretnék felhívni, bővebb irodalom áll az érdeklődők rendelkezésére, különösen a Gyenesdiás Nagyközség Monográfiája

eddig megjelent nyolc kötete. Ez a történeti-, gyűjtő-, és leíró munka maga is egy hatalmas helyi érték, még ha a Települési Értékek Gyűjteménye így jelenleg nem is tartalmazza. Csoportosításunk nem minden esetben felel meg a kormányrendelet által meghatározottaknak, inkább „olvasóbarát”, tematikailag, jelentőségét tekintve logikusan felépített.

E kiadvány elkészítésével együtt dokumentáljuk értékeinket és azokat – a jogszabályok által meghatározottak szerint – továbbítjuk megyei értéktárba való felvételre. Reméljük az ott megfogalmazott kritériumoknak közülük több megfelel, hiszen úgy gondoljuk, megyei sőt országos szinten is figyelemreméltó attrakciókkal rendelkezik Gyenesdiás.

Kérjük, segítsék ebben a munkában a Települési Értéktár Bizottság munkáját, hívják fel figyelmünket itt fel nem sorolt értékeinkre, megfelelőségük alátámasztására minél több adatot, tényt, bizonyítékot, hivatkozást soroljanak fel.

2015. szeptember

A Települési Értéktár Bizottság tagjai:

Hársfalvi György

Valentin Szilveszter

Buzás Beáta Réka

NÉHÁNY MONDAT GYENESDIÁSRÓL

A rendszerváltáskor 2500, mára 4000 lakosú nagyközség Keszthely és Hévíz szomszédságában, a Balaton partján és a Keszthelyi-hegység nyugati lábánál fekszik. A délnyugati lejtő, a tó, a köves (meleg) talaj a szőlőművelésnek igen alkalmas volt, ezért ennek e környéken már 2000 éves hagyományai vannak. A település hegyközségi – „szétszórt” – szerkezete ma is látszik.

A település régészeti emlékekben nagyon gazdag, már az újkőkortól megtalálhatók az itt élők nyomai. Különösen jelentős római-, avar és honfoglalás kori leletek kerültek elő a föld alól. A mai község Gyenes és Diás hegyközségek 1840-ben történt egyesítésével jött létre. A település területén állt a török időkben elpusztult honfoglalás kori Falud.

A község üdülőhely, ahol a Balaton nyújtotta vonzerőkön kívül – fürdés a két kitűnő strandon (a Diási Játékstrand évek óta a Balaton legjobb, vagy második legjobb strandja), valamint horgászat, vitorlázás, csónakázás és egyéb vízisportok –, a csodálatos természeti környezet, a népi építészet emlékei, templomok, kőkeresztek kápráztatják el az ide érkezőket. Számos kulturális rendezvény szórakoztatja a településre látogató vendégeket, a nyaraik jelentős részét itt töltő üdülővendégeket, kirándulókat és a helyi lakosságot.

A festői környezet vonzó a bakancsos turistáknak, de kedvelt témája a hegy oldalából, kilátótornyokból nyíló panoráma, a tó, parti nádasok, csónakok, kikötők, a felhagyott kavicsbánya, erdei utak, ösvények, a szél vájta Vadlán-lik barlang, régi parasztházak, pinceépületek, templomok a vizuális alkotóművészet iránt érdeklődőknek is. Gyenesdiáson különböző alkotótáborok töltenek nyaranta egy-két hetet.

Gyenesdiás Önkormányzata és intézményei (Általános és Művészeti Iskola, Óvoda, Klubkönyvtár, Étkezde) tevékenységét, célkitűzéseit és egymást is nagyban segítik a településen tevékenykedő civil szervezetek (Kinizsi Sportkör, Horgász- és Vízisport Egyesület, Fürdőegyesület, Forrásvíz Természetbarát Egyesület, Turisztikai egyesület, Yacht Egylet, a kultúrát, egészségügyet, óvodai-, iskolai nevelést, egészségügyet, honismeretet és más közügyeket támogató alapítványok).

1992-től havi gyakorisággal jelenik meg a helyi újság, a Gyenesdiási Híradó az önkormányzat finanszírozásában. Az újság lehetőséget nyújt a helyi szervezetek,

események bemutatására, a „helyi hatalom” tevékenységének ellenőrzésére.

Több amatőr művészeti csoport tevékenykedik a településen, a Zala Megye Nívódíjával kitüntetett – és már több országban fellépett – Gyenes Néptánc Együttes, a szintén nívódíjas, többszörös aranyminősítéses és Arany Páva Nagydíjas Gyenesdiási Népdalkör, a szintén értékes Vass Lajos Kárpát-medencei Nagydíjjal rendelkező Gyenesdiási Dalárda, az őket gyakran kísérő, de önállóan is műsort adó énekes-hangszeres csoport, a Gyenesi Négyes, valamint a Gyenesdiási Községi Kórus. A kézműves foglalkozások iránt érdeklődők a Szövő- és népi kismesterségek szakkörében és nyári táboraiban dolgozhatnak.

A helyi politika, közösségi élet, a jól működő intézményhálózat és infrastruktúra, valamint természetesen a földrajzi környezet jóvoltából Gyenesdiás lakosságszáma évről-évre folyamatosan nő, a település lendületesen fejlődik.

A TELEPÜLÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEI

Növény és állatvilág

Gyenesdiás a Keszthelyi-hegység délnyugati lábánál fekszik, változatos domborzati viszonyok között, változatos növényzettel. A hegyoldal látványát meghatározza a 19. század végétől a 20. század második feléig – több ütemben, részben a szélrózsió megakadályozása miatt telepített feketefenyő erdők tömege. Ez a tájidegen fafaj jelentős pusztulást szenvedett a 2011-13 közötti szárazság miatt.

A Keszthelyi-hegység dolomittömege, a szűkebb értelemben vett Keszthelyi-hegység hazánk egyik legváltozatosabb élővilágú vidéke, ahol a szubmediterrán xerotherm sztyeplejtőktől kezdve a zárt tölgyeseken és bükkösökön át, a jégkori maradványokat őrző hideg szurdok völgyekig nagyon sok élőhelytípus megtalálható, különlegesen gazdag, egyedi értékeket is tartalmazó flórával és faunával. Az erdőtársulások közül kiemelkedő az országosan is ritka, különleges reliktum társulás, az elegyes karszterdő. Ebben a száraz-meleg termőhelyek fája, a virágos kőris (*Fraxinus ornus*) és a hűvös-üde helyeket kedvelő bükk (*Fagus silvatica*) elegyedek egymással és alkot olyan asszociációt, amelyhez több ritka növény kötődik, pl. a fehér sás (*Carex alba*), a tarka nádtippa (*Calamagrostis varia*), a sziklai páfrányok. A Keszthelyi-hegység dolomitjáról közel 80 védett ill. fokozottan védett növényfaj ismert, mint például a nőszirmfélék, orchideák – köztük az adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*), a légybangó (*Ophrys insectifera*), a gérbics (*Limodorum abortivum*) –, árvalányhajak, kökörcsinek, körtikék, szegfűfélék. Ugyanakkor a hegység az elmúlt évtizedekben igen jelentős károkat is szen-

vedett: a fajgazdag dolomitkopárokon és a karsztbokorerdők helyén – ahogy már említettük – fekete fenyőt (*Pinus nigra*) telepítettek, melyek sok helyen a vidék arculatát is meghatározzák.

A Keszthelyi-hegység állatvilága, különösen a gerinctelen fauna ma is nagyon gazdag. Számos olyan bogár- és lepkefaj élőhelye, amely országosan is ritka, pl. láncos futrinka (*Carabus problematicus*), lapos kékfutrinka (*Carabus violaceus*), amely az öreg bükkösök jellemző faja, kis szarvasbogár (*Dorcus parallelepipedus*) és hazánk legnagyobb pattanóbogara, a *Stenagostus rufus*, illetve kis apollólepké (*Parnassius mnemosyne*), farkasalmalepké (*Zerynthia polyxena*), kis tűzlepké (*Thersamonia thersamon*).

A madarak egy része öreg fákban alakítja ki a fészkelőhelyét. Ezek közül gyakoriak a különböző cinege-fajok. A perem- és ligeterdők fajai a fekete harkály (*Dryocopus martius*), a kis fakopáncs (*Dendrocopus minor*) és a viszonylag gyakori zöld küllő (*Picus viridis*). Ritka a lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), gyakori a léprigó (*Turdus viscivorus*), az egerészölyv (*Buteo buteo*), és a szerencsés tûrázó darázsölyvet (*Pernis apivorus*) is megfigyelhet.

A pelék, bár számuk csökken, megtalálhatók, mint például a nagy pele (*Glis glis*), vagy a mogyorós pele (*Muscardinus avellanarius*). A nyestek (*Mustela foina*) és a nyusztok (*Mustela martes*) egyre gyakrabban figyelhetők meg.

NAGYMEZŐ FESTETICS-KILÁTÓ

A terület (Nagymező) a tenger szintje felett 180 méterre, a legmagasabb kiemelkedése (Festetics-kilátó) 235 m magassági pontban helyezkedik el a Keszthelyi-hegység délnyugati oldalán, a Balatontól 2,5 km-re. A Nagymező nemcsak Gyenesdiás, hanem a Keszthelyi-hegység egyik legkedveltebb kirándulóhelye, ahol kiépített szalonnasütőhelyek, asztalok, padok, foci-pálya, esőbeálló várja a kirándulókat, természetbe vágyókat. A Nagymező nyugati oldalán gyalogösvényeken juthatunk fel a Kerek-hegy legmagasabb pontjára, amelyen háromszintes kilátótorony emelkedik. Az 1976-ban épített és 2000-ben újraépített Festetics-kilátóból gyönyörű körpanoráma nyílik a Keszthelyi-öböltől a hullámos felszínű, kisebb-nagyobb völgyek szabdalta hegyhátakig. A Nagymezőről indul a legutóbb 2014-ben felújított, 1300 m hosszú, 16 állomásból álló erdei tornapálya is, amely sportrendezvények helyszíne s ahol számos iskola, edzőklub teszi próbára a növendékeit.

VADLÁNLIK

A Ló-hegycsoport egyik oldalában kis barlangnyílás húzódik meg, amelyet a környékeliek évszázadok óta egyetemlegesen Vadlán-liknak neveznek. Nem más ez, mint egy emberkéz által kibővített széléroziós kőfülke. A századforduló táján a helybeliek titkos pálinkafőző helyként használták. A Nagymező felé tartva, a Tücsök-domb aljában lévő feldíási csordakútig együtt haladó S és K+ jelzések közül ha a sárgát választjuk, akkor egy meredeken emelkedő, vízmosásos úton juthatunk el ehhez a kőfülkéhez, vagy inkább emberkéz bővítette sziklaodúhoz. A dombot több mint 70 éves feteke fenyves fedi.

SZOROSHADI ÚT PÉNZESGÖDRÖK

A Pilikáni út végétől induló Szoroshadi út a Pilikáni erdő és a Meleghegy között húzódik. Elbeszélések szerint a név eredete visszavezethető egy török időbeli ütközetig, ahol a magyarok „megszorították a törököt” a területen, és győzelmet arattak fölötté. A terület mentén sok helyen széles gödrök, árkok nyomát fedezhetjük fel, melynek felszínén az alapközet kavicssós rétege látszik. Ezekről az a legenda maradt fenn, miszerint Falud település török időbeli pusztulását (1548) megelőzően a falu bírója félelmében elásta a kincsesládáját a szomszédos erdő határában. Később az emberek pontosan nem is tudták, hogy a kincs merre is lehet, ezért felásták a vélt erdőszélt, persze a mai napig mindhiába. Innen az elnevezése a gödrös, árkos helyeknek: „Pénzesgödrök”. Országosan is ritka, hogy ilyen viszonylag kis területen sok értékes és fokozottan védett növény forduljon elő. A területen 30 év körüli feketefenyvesek találhatók. A ritka és értékes növények az ezek között lévő tisztásokon, ill. nyiladékokban fordulnak elő. Védett növényritkaságai közül kiemelkedik a fokozottan védett légybangó és a sallangvirág, ez utóbbi évente mintegy 25-70 virágzó tövel. Magyarországon ilyen egyedgazdagságú hely csak itt ismert.

KERÉK-HEGY KÜMELL (ÖRDÖG-SZIKLA)

A Kümell a hegység nyugati részén levő, a Lőteri utca felett a falu fölé meredeken emelkedő, közel 30 méter magas páros dolomitszikla-fok neve. A sziklás terület közel 200 m², maga a helyi védelemre kijelölt Kerek-hegy nagysága pedig 5,8 hektár. Gerincét és a hegy nagy részét több mint 90 éves feketefenyő állomány fedi. Maguk a sziklafokok ember számára nehezen megközelíthetőek, s talán ez tette lehetővé, hogy változatlan és háborítatlan növényzet alakuljon ki rajtuk. Fokozottan védett növényei közül kiemelkedik a méhbangó és a homoki nőszirom.

VARSÁS-HEGY

Ez a védett terület a 029 a jelű kőbánya nyugati szárnya és a Gödörházy, illetve Szőlőhegyi utcák által körülhatárolt területet foglalja magába. Ezen a cserszömörccés, karsztbokor-erdővel borított területen majdnem háborítatlanul maradtak fenn az eredeti növénytakasúások, ritka növények. A védett terület nagysága 2,7 hektár, amely az erdészet kezelésében áll.

LAKATOS TETŐ (KIS TISZTÁS)

A terület a beépített övezet határán húzódik, a Vadrózsa utca végében, a Hunyadi utca és a 030 a jelű kőbánya keleti szárnya által körülzárt 0,48 hektár nagyságú területen. A helyi védettségű kis tisztáson számos ritka és értékes növényfaj fordul elő, amelyek közül a legfontosabb a légybangó kb. 20-30 töves állománya.

HELYILEG VÉDETT FASOROK

Oppel sétány fasor:

Az út két oldalán található vadgesztenye, nyár és fiatal csüngő nyír fasorra terjed ki a védelem, amely az alsógyenesi strandra vezető sétány legszebb dísze.

Fürdő utcai vadgesztenye fasor:

a zömében 80-100 éves fasornak táj-esztétikai szempontból van jelentősége, amely a gyenesdiási (diási) vasútállomáshoz vezető sétány mentén található.

BALATON-PART ÉPÍTETT KÖRNYEZETE

A településhez tartozó közel 4 km-es partszakasz nagy része nádassal borított. Két strand, két horgászkikötő, a Yacht Egylet vitorlaskikötője és a malomárok befolyója szakítja meg e természetileg védett értéket.

DIÁSI JÁTEKSTRAND

A Diási Játékstrand mára a környék egyik legszebb strandja, igazi gyerekparadicsom, 4 hektár területen delfin alakú fövényes gyerekpancsolóval, számtalan játékelemmel: óriáscsúszdával, hajó-játszótérrel, sportolni vágyók számára strandröplabda-pályákkal lelátóval és éjszakai világítással, strandfoci-, streetballpályákkal, a nyílt vízfelületen kialakított vízilabdapályával, ping-pong asztalokkal, szabadtéri sarkkal, malommal és egyéb játékokkal. A bátrabbak animátorok szervezésében játékos programokon, sportversenyeken mérhetik össze tudásukat. A pihenéshez tágas, árnyas fák övezte napozófelület, éttermek, büfék, sportszerkölcsonzók, értékmegőrző szekrények állnak a vendégek rendelkezésére. A strand előtt ingyenes autóparkoló, fedett kerékpártároló szolgál a járművek elhelyezésére. A strandot a Balatontipp.hu internetes portál felmérése szerint évek óta a Balaton legjobb, vagy második legjobb strandjaként értékeli a látogatók.

GYENESI LIDÓSTRAND

A község nyugati szélén található, kisebb, főenyés, homokos partú strandját a nyugodt környezet, családi hangulat jellemzi. A strand a kisgyermekes családok kedvelt fürdőhelye, ahol játszótér és hatalmas homokozó várja a gyerekeket. A nagyobbak számára homokos strandfoci és strandröplabda pálya, ping-pong asztal és vízibicikli kölcsönző is a rendelkezésére áll.

GYENESI HORGÁSZKIKÖTŐ

1999-ben az Önkormányzat pályázati támogatással megkezdte a belső-öböl kialakítású horgászkikötő-meder földmunkáit. A kb. 120 horgászcsónak és 20 vitorlás elhelyezésére alkalmas kikötő használatának jogát a horgászegyesületnek átadva, annak építését az egyesület fejezte be. A horgászok 12,5 millió forintos beruházásban, nagyjából a Széchenyi Terv támogatásával 2003-2004-ben impozáns tanyaépületet építettek.

Az ápolts, szépen karbantartott kikötő területe, a víz- és zöldfelület a Magyar Állam tulajdonát képezi, az egyesület bérlőként és a felépítmény tulajdonosaként van jelen.

DIÁSI HORGÁSZKIKÖTŐ

Az 1993-ban alakult egyesület – a Diási játékstrand melletti befolyó árok 15 csónak kikötésére alkalmas kikötőjét bővítette - két ütemben - közel 100 férőhelyesre. Közösségi összefogással, kitisztítva a korábban iszappal feltöltött területet épített oda tároló épületet, majd 2004-ben Széchenyi Terv támogatással, 5 millió Ft-os beruházással, egy újabb tárolót, vizesblokkot és tartózkodásra alkalmas helyiséget hozott létre. A kb. 100 méternyi partszakasz gondozott, gyönyörű kilátás nyílik a tóra, a strandra. A tanya területe az önkormányzat tulajdona, azt az egyesület bérlí.

VITORLÁSKIKÖTŐ

Az 1999-ben alakult *Yacht Egylet Gyenesdiás* fontos célja volt a helyi vitorlásélet támogatása, legelőször is egy alkalmas kikötő építésével. A Magyar Állam tulajdonát képező, a diási strand keleti szomszédságában lévő területen 30 millió Ft Széchenyi Terv pályázati támogatással és ugyanannyi tagi hozzájárulással 2002-re készítették el a belső-öböl kialakítású, 110 férőhelyes vitorlaskikötőt. Ehhez 2006-ban klubházat is építettek. (ld. 2.oldal légifotó jobb oldalán)

Az egyesület nemcsak a vitorlásturizmus terén működik sikeresen, de szívügye az utánpótlás-nevelés: ifjúsági vitorlások képzéséhez – pályázati támogatás segítségével – 5 db oktatóhajót vásároltak. Az egyesület vezetése igyekszik a kikötőt barátságos, otthonos, családias hangulatú helyé varázsolni. Ezt sikeresen tudják megvalósítani, hiszen rendszeresen telt házzal üzemelnek.

Nagy népszerűségnek örvend az évente rendezett két vitorlásverseny is.

GYENESI SZENT ILONA TEMPLOM

1807-ben az akkor még Keszthelyhez tartozó gyenesi szőlőhegy birtokosai és lakói elhatározták, hogy kápolnát emelnek. Ekkor bontották el a faludi (a mai Faludi utca területén és felette fekvő, mára elpusztult középkori település) Szent Erzsébet templom még álló romjait. Az építéshez azonban nem járult hozzá a község akkori földbirtokosa gróf Festetics György, ezért a köveket a község eladta, árát kamatra kihelyezték. Évekkel később, a gróf halála után fiához, Festetics Lászlóhoz fordultak, aki nemcsak megengedte a kápolna építését, hanem építőanyaggal, kegytárgyakkal, s egyéb adományokkal is hozzájárult a terv megvalósulásához.

A klasszicista stílusú templom másfél év alatt elkészült, 1826-ban Szent Ilona tiszteletére szentelték, ezzel állítva emléket László gróf Ilona lányának is. Félköríves szentélye a hajóval egyező szélességű, az oltár fölött álló Szent Ilona szobrot Kugler Mihály keszthelyi kőfaragó készítette. Kétoszlopos kapuzata fölött timpanon és kis torony látható. A kereszt a felszentelést követő évben került a toronyra.

A kápolnát temető veszi körül, nyugati oldali bejáratánál található az un. hegyközségi kőkereszt, mely felirata a következő: „A gyenesi hegységnek érdemes előjárói a több hegybeli birtokosoknak segítségével az Úr Isten dicséretére ezen kő keresztet föl emelte Gyenesben június hónap 26 1847”.

A temetőkert északi fala előtt a meg nem váltott, de értékesebb kőkereszteket, síremlékeket helyezte el a temetőt üzemeltető önkormányzat.

HAVASBOLDOGASSZONY TEMPLOM

A Havas Boldogasszonynak szentelt mai plébániatemplomot 1894-ben építették egy korábban ott állott kápolna helyére. Rómer Flóris Balaton környékére vonatkozó feljegyzései között is megtaláljuk ezt a régi, feltehetően 18. században emelt diási kápolnát: *„Diási szőlőhegybe Havi Boldog Asszon tiszteletére, szép alkotásban belévezetve két haranggal, az oltáron álló egészen rézből öntött dupla gyertyatartókat, boldogult Vlasits György ajándékozta.”* Erősen megromlott állapota, valamint a diási lakosság megnövekedett száma indokolta a 19. század végén új kápolna építését. Radits Ákos keszthelyi születésű budapesti műépítész nemcsak a tervezés, hanem az építkezés műszaki felügyeletét is ingyen vállalta. A költségek legnagyobb részét Dornyai Mihály egykori hagyatékából fedezték. Az építési anyagok egy részét Festetics Taszilo gróf adta, míg a felszerelés költségeit Diás lakói fedezték. Az olasz reneszánsz stílusú, polikrom oltár Szűz Mária a gyermek Jézus szobrával Runggaldier József tirolai szobrász alkotása.

A templom és környezete 2010-ben teljesen megújulhatott pályázati támogatás keretében, harangjainak felújítását civil összefogással, adományokból fedezték.

A kápolna előtt álló Szentháromság-szobrot 1902-ben állíttatta Széll Anna, az alkotás Kuntsnig Imre keszthelyi kőfaragó mester műhelyében készült. Az alépítményen álló csaknem egy méter magas szobrok a következő szenteket ábrázolják: Szent Sándor pápát, Bűnbánó Magdolnát és Szent Annát a gyermek Máriával.

DARNAY (DORNYAI) PINCE

A település korábban hegyközség volt, a szőlőterületekhez tartozó pincékkel. A 20. századig több boronapince maradt fenn, mára már csak kettő található. Az 1644-ben épült Darnay-pince műemlék, ma is látogatható. 2009-ben megvásárolta Gyenesdiás Nagyközség Önkormányzata, majd 2012-ben helyreállította eredeti állapotába.

A vastag tölgyfagerendákból épített pince félig földbe süllyesztett, nádtetős építmény, egyik legrégebbi ilyen építmény Magyarországon. Építési idejét jelzi a mestergerendába faragott évszám, mellette az IHS betűk (Iesus Hominum Salvator – Jézus az emberiség megváltója, de népiesen Isten Halált Szenvedett, vagy Isten Házába Siess jelentése is lehetett).

A 1644 IHS

A boronapincék anyagát a környező erdőkől származó tölgyfa adta, a faizás szokásjoga alapján a földesúr tulajdonában levő erdőkben saját szükségletük mértékéig épületfát és tűzrevalót vághattak a jobbágyok, illetve javadalmazásként faellátmányt kaphattak a hűbérúrtól. Később ezt a jogot erősen korlátozták, ezért a 19. századtól már nem fából, hanem kőből és vályogból épültek ilyen pincék ezen a környéken.

Fennmaradt még egy másik hasonló fabordás boronapince, a Bitá-Kopácsy pince, mely magántulajdonban van, így nem látogatható. Az épület kora ismeretlen, a Darnay-pincétől fiatalabb lehet.

MÁRIA SZOBOR

PATRONA HUNGARIAE

A 71-es főút fölé magasodó dombon, fokozottan védett természetvédelmi területen áll az a Szűz Mária szobor, amelyet 1990-ben szenteltek fel. Boldogfai Farkas Sándor alkotása Magyarország utolsó királynéjának, IV. Károly feleségének, Zitának emlékét is őrzi. A szobrot dr. Taba István né állíttatta.

NEPOMUKI SZENT JÁNOS

FORRÁS ÉS SZOBOR

2000-ben a Szent János-forrást felújították: vállalkozók, valamint a Forrásvíz Természetbarát Egyesület restauráltatta a forrás felett álló 1828-ban állított Nepomuki Szent János szobrot, kibővített területen a parkosítás mellett számos emlékfát is ültettek. A fák tövében elhelyezett emléktáblák őrzik Léczfalvi Sándor vízügyi mérnök – ő tervezte meg egykor a források hálózatba kötésének rendszerét –, Darnay Dornyai Béla honismertető, valamint Talabér János papköltő emlékét. Zitterbarth József keszthelyi műhelyében készült Nepomuki Szent János szobor felirata: „N. Talabér János K. buzgósgó Nep. S. János tiszteletére emelte 1828”.

❧ TALABÉR-FÉLE VÍZIMALOM ❧

Valamikor a János-forrás és a környezetében fakadó források vize hajtott a alatta lévő, 1800-as évek elején épült Talabér-féle vízimalmot, melyet az Osvald család a II. világháború előtt megvásárolt és átszereltetett dieselmotor meghajtására. A szocialista rendszer államosította a malmot, de ilyen célra nem használták – berendezését szétverték, elvitték.

Itt nyitotta meg 1963 márciusában az általa helyben gyűjtött gyenesdiási néprajzi anyagokat - főleg szőlőművelő, borászati, fafaragó mestermunkák – valamint iskolatörténeti iratokat bemutató kiállítást. Sajnos a múzeum rövid életű volt. A kiállítási anyagot 3 év után – mivel az épületet a járási tanács és pártvezetés szolgálati lakásnak nézte ki – a Balatoni Múzeumban helyezték el.

A rendszerváltáskor a malomépület – mint lakás – magántulajdon lett, 2014-től ismét önkormányzati tulajdonba került.

❧ ÚTSZÉLI KŐKERESZTEK ❧

A kerámiaház mellett, a Kossuth és a Csokonai utca sarkán, szépen karbantartott, festett, kerítéssel körülvett kereszt áll korpusszal, Máriával.

Felirata: „*Isten dicséretére emeltette Gyenes Diás Község 1893. okt.20.*”

Hegyközségi kőkereszt, a Szent Ilona-kápolna temetőjének nyugati bejáratánál áll. Felirata: „*A gyenesi hegységnek érdemes előjárói a több hegybeli birtokosoknak segítségével az Úr Isten dicséretére ezen kő keresztet föl emelte Gyenesben június hónapnak 26 1847.*”

Az un. Vitéz-kereszt a Kossuth Lajos és Madách utca kereszteződésében, az úttorkolatban, virágágyással körülvéve áll. Fogadalmi kereszt, Vitéz János és felesége Ságvári Anna állíttatta 1807-ben. Felirata chronosticon: „eX VoTIs IoannIs Vitéz et ConIVgIs anna ságVárI In pro MontorIo aL DIIs consVrreXIIt” A kiemelt betűket római számként értelmezve és összeadva az állítás évszámát, 1807-et kapjuk. Zitterbarth József keszthelyi kőfaragó munkája.

Piéta, a Plébánia bejárata mellett. Eredetileg sírjel, alig olvasható felirata szerint a Rácz-Kopácsi családé. (190?)

Kossuth Lajos utca északi oldala, a diási kápolnától Vonyarcvashegy felé, kb. 150 m-re: korpuszos kereszt, felirata: „Isten Dicséretére emeltette elhalt Pap Ferencz neje Nemes Anna 1911”.

Kossuth Lajos utca déli oldalában, Vonyarcvashegy közelében korpuszus kereszt, felirata: ; „Isten dicsőségére és a világháborúból szerencsés megszabadulásuk emlékére állíttatta Pap Marton és Ángyán Mária 1919”.

Bitá kereszt - Kapernaum udvarában, az északnyugati oldalon álló korpuszos kereszt, melynek felirata: „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött fiát adta, hogy aki benne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Ján 3,16 Bitá Dezső, 1892.”

Korábban tipikus, népi építészeti emlék. A XIX. század közepén épült, mint a község csordásainak szolgálati lakása. Négy helyiséges, eredetileg füstöskonyhás – a helyiségek bejáratai a szabadba nyíltak -, tornácos, ollószáras tetőszerkezettel, nádfedéssel. Használható kemencével rendelkezik. Anyaga kő, vályog, tégl. Az épület utca felőli két helyisége két háború közti időszakra jellemző berendezéssel szakköri helyiségként üzemel, a kápolna felőli két helyiség avar történeti kiállításnak ad helyet.

AVAR TÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS A PÁSZTORHÁZBAN

A népvándorlások idején 567–568-ban, győztes háborúval az avaroké lett a Dunántúl, így az egész Kárpát-medence urai lettek. Szállásterületük nyugati széle a Szombathely–Keszthely–Pécs vonal volt. Ettől nyugatra lakatlan gyepek húzódtak.

A fenékpusztai későrómai erőd védelmében helyben maradt keresztény hitű, antik őslakosság kiegészült különböző balkáni, kelet alpi és germán elemekkel, akik abban a reményben csatlakoztak az avarokhoz, hogy részt vehet-

nek rablóhadjárataikban és részesülhetnek a zsákmányból. Az avarokétól részben eltérő jellegzetes anyagi műveltségüket Keszthely kultúrának nevezte el a kutatás. Lelőhelyei egy kb. 30 km átmérőjű körben találhatók. A női sírok legjellegzetesebb mellékletei a gyakran ókeresztény ábrázolású korongfibulák, a kosárkás függők, díszes ruhatűk és a kígyófejes karperecek voltak.

630 táján beháború tört ki az avar birodalomban a hatalomért. A Keszthely kultúra vezetői a későbbi vesztesek oldalára álltak.

Ezért a győzelmet követően nem maradt el a bosszú. A fenékpusztai erődöt felégették, a vezetők elmenekültek, vagy kiirtották őket, a köznépet áttelepítették. A keresztény népesség avar katonai felügyelet alá került. A „parancsnokság” Gyenesdiáson lehetett. A katonai vezetők és szolgálói csaknem 300 síros temetője 1963-ban került elő. Kb. kétszáz évig – 630 és 830 között – temetkeztek ide. A gazdag 7. századi vezetők sírjait egy kivétellel még az avar korban kirabolták. 670 táján lehetett a tágabb környék katonai vezetője az a halott, akinek a sírja bolygatatlanul került elő. A katonai vezető fülében aranyfüggőt, ujjain bizánci ötvösök által készített aranygyűrűket viselt, a szájába halotti obulust helyeztek. Méltóságjelvényét, az aranylemezzel és arany gombokkal díszített szablyát a kagáni műhelyben készítették. Övét és a lószerszámot aranyozott bronzveretek díszítették. Nyergéhez volt erősítve a tegez néhány nyílveszővel és a csontlemezekkel merevített reflexj. A koporsóra és részben a lóra terítették rá a halotti tor során elfogyasztott kecske bőrét. A kiállítás több, mint 300, az e temetőben feltárt sírokból származó leletet, egy teljes csontvázat és egy diorámát – avar házaspár és jurtája/sátora – mutat be.

JELENTŐS ÉLETMŰVEK

KÁRPÁTI JÁNOS ÉLETMŰVE

(1865- 1953)

kántortanító, a Fürdőegylet megalapítója

1891-től 1925-ig az egytanerős gyenesdiási iskola kántortanítója volt. Az itt töltött évek során több feladatot vállalt, részben tanítói megbízása, részben közösségi feladatként, részben egyéb jövedelmek megszerzése céljából. Keszthelyen 1893-tól húsz éven át úszómester, ugyancsak 20 éven át feleségével közösen gyenesdiási postamester volt, Keszthelyen is kántorizált, gazdálkodott. Szőlészeti vándortanítóként vidéki községekben oktatta a szőlőművelést, borfelügyelő is volt, gyékényszövő tanfolyamot szervezett, selyemhernyó tenyésztéssel próbálkozott, hogy a helyiek részére egyéb jövedelemről is gondoskodjon. Élharcosa volt a keszthelyi Zámor városrész rossz minőségű legelői lakó és üdülőteleppé történő felosztásának. Községi képviselő volt, tagja volt a Balatoni Szövetségnek, majd annak választmányának. Sokat tett azért, hogy Gyenesdiásnak a Keszthely-Tapolca szárnyvonalon legszebb vasúti váróterme legyen. Cikkeket írt a keszthelyi Balatonvidék és a Keszthelyi Hírlap újságokba.

Legnagyobb jelentőségű tette – a kántortanítói mellett – a Gyenesdiási Fürdőegylet és a balatoni fürdő létrehozása volt. A Festetics uradalomtól kért 13 méter széles lejárót (területet) a Balatont körbevevő 320 méter széles nádas átvágására, felkereste a gyenesdiási birtokkal rendelkező keszthelyieket, a módosabb keszthelyieket és 20 koronás részes jegyeket jegyeztetett velük. Ezek birtokában kereste fel a helyieket, akiktől nem pénzt, hanem napszámot és fuvart kért a részes jegyekért. Hatvan „részvényessel” megkezdte a nádason átvezető sánc, móló, a móló végén félsziget és a tizenhat fürdőkabin építését. 1906 májusában megalakult a Fürdőegylet, 1906 júniusában pedig felavatták a fürdőt és Farkas Márton budapesti szőlőbirtokos és vendéglős beruházásában készült Tulipán vendéglőt. A fürdő létrehozásával népszerű üdülőhely és kirándulóhely lett Gyenesdiás. Villák, nyaralók épültek, ehhez a helyiektől a telkeket vásároltak,

megnőttek az ingatlanárak. Az ide látogató nyaralóvendégek igénybe vették a helyiek szolgáltatásait, megvásárolták az itt termelt árukat, terményeket. Gyenesdiáson kialakult egy „úr” nyaralóközönség, jellemzően köztisztviselők, katonatisztek. A nyaralóközönség törzhelye a Tulipán vendéglő és fogadó, jelentős kulturális események színhelye lett.

Kárpáti János tornyos, kőből épült lakóházát 1923-ban építtette, egy ottani kavicsbánya helyén. Érdekessége, hogy faanyaga nagy részét a már nem használt főfás prések anyaga adta, melyeket a leleményes tanító korábban felvásárolt.

HERNÁD TIBOR MUNKÁSSÁGA (Nagytarcsa, 1921 – Veszprém, 2006)

Evangélikus lelkész, 1955 és 1975 között a Gyenesdiási Evangélikus Szeretett otthon (Kapernaum) igazgató lelkésze. Húsz éven át dolgozott Gyenesdiáson, ebből 16 évig tanácsstag. Élete nem csak a Kapernaummal, de Gyenesdiással is összeforrt. Több társadalmi szerepet ellátott, a Tűzoltóegyesület s a Fürdőegyesület titkára is volt, pártonkívüliként a Hazafias Népfrontban tevékenykedett a közösségért. Jelentős szerepe volt a falu villamosításában, a nyolc osztályos általános iskola megteremtésében. *(Az új iskola 1971-es megépítését követően, emléket állítva egy iskola udvarán a falu első tanítójának, Gödörházy Antalnak, Kincses Mária szobrászművész Hernád Tiborról mintázta a nagybajuszos öreg tanítót.)*

Az egykori malom épületében 1963-ban néprajzi gyűjteményt hozott létre, itt több mint kétszáz tárgy volt kiállítva a bödönhajótól a szövőszékig, szőlészeti-borászati eszközökig, iskolatörténeti iratokig, amelyeket két télen át, házról-házra járva gyűjtött a gyenesdiásiaktól. Gyűjtött a helyiektől népdalokat, melyeket

magnószalagra vett. *(Leányától Hernád Anikótól megkapta az önkormányzat művelődési intézménye, szalagon és digitalizálva is. Ezúton is köszönjük.)* FELDOLGOZTA A GYENESDIÁSI FÜRDŐK TÖRTÉNETÉT, mely könyv alakban 1995-ben jelent meg. Életem regénye c. könyvében (2001) sokat foglalkozik a gyenesdiási évekkel. Több kiadatlan, kéziratban meglévő munkája foglalkozik Gyenesdiás történetével. (Gyenesdiás monográfiája, Vasút története, stb.) Gyenesdiás díszpolgárává választották 1999-ben.

JÁNOSY ISTVÁN ÉLETMŰVE

(Besztercebánya, 1919 – Gyenesdiás, 2006)
író, költő, műfordító, klasszika filológus, evangélikus teológus

Eredetileg evangélikus teológus, majd görög-latin és pszichológiai tanulmányokat folytatott. Első verseskötete 1944-ben jelent meg (Prometheus), azt további közel húsz önálló kötet követte; versek, műfordítások, tanulmányok, visszaemlékezések. Igen jelentősek óind eposz (szanszkrit nyelvből) és görög dráma fordításai. Utolsó kötetét – összegyűjtött verseit – 2004-ben, 85. születésnapjára adták ki. Képünkön ez alkalomból köszönti őt Kalász Márton, az Írószövetség elnöke.

Tevékenységét 1973-ban József Attila-díjjal, 1979-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával, 1986-ban Déry Tibor jutalommal, 1994-ban a Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztjével, 1995-ben Literatúra-díjjal ismerték el.

Jánosy István kisgyermekkorától nyarai kisebb-nagyobb részét Gyenesen töltötte. Eleinte szülei, helyiektől béreltek szobát, később az év nagyobb részét a Kapernaummal szemben maga építette kertes házukban. Felnőtt korában mindig a tavaszt várta, hogy feleségével leutazhassanak a késő őszig itt legyenek. Egyik méltatója – Hafenschner Károly – szerint „Jánosy István Margitszigete a Balaton mellett Gyenesdiás volt.”

Tüskés Tibor Jánosy Istvánt és ragaszkodását Gyeneshez így jellemezte: „Aligha véletlen, hogy ez az európai műveltségű, városi ember, ez a görög-latin kultúrában jártos tanár, ez a pszichológiával és filozófiával foglalkozó, a képzőművészethez és a zenéhez értő költő az esztendő nagy részét az ország legmediterránabb táján, a Balaton mellett, annak délnyugati csücskében, Keszthely mellett, Gyenesdiáson tölti. Itt, a „kócos kertben” találja meg azt a nyugalmat és harmóniát, azt a derűt és szépséget, amit ez a kor, a zajló világ, az „aranyrudak és ágyúk” uralma nem tud megadni az embernek.”

Jánosy István is több versében kifejezi ragaszkodását:

„Mi hűz e tájhoz? Ha egy lélekvándorlásban / Ezerszer kéne újjászületnem:
Ezerszer is csak a Balatont látssam, / S ott élem újra, újra életem!” (Dunántúl, részlet)
Jánosy István hamvait kívánsága szerint itt a gyenesi ház falában helyezték el.

HELYI AMATŐRMŰVÉSZETI MOZGALOM

ELŐADÓMŰVÉSZET

GYENESDIÁSI NÉPDALKÖR

1989-ben alakult. 22 éve működik folyamatosan. Jelenleg 24 felnőtt alkotja a népdalkört, 6 férfi és 18 nő. Néha a fiatalabb korosztály – 13-16 évesek – is látogatja a próbákat és fel is lép a csoporttal. Vezetője Csordásné Fülöp Edit.

Általában Zalai népdalokat énekelnek, Vajda József és id. Horváth Károly gyűjtéséből, de kitekintenek más tájegységekre is - pl. Dunántúl, Moldva, Felvidék. A csoport számos arany minősítéssel és négy Arany Páva Nagydíjjal rendelkezik. 2005-ben a Zala Megyei Közgyűlés Közművelődési Nívódíját adományozott a népdalkörnek. 2003-ban és 2014-ben CD lemeze jelent meg a csoportnak. 1997-ben a Magyar Televízió „Járóföld” című műsorában lépett fel az együttes. 2004-ben a Bartók Rádió „Népdalkörök Pódiuma” c. műsorban szerepelt a dalkör. A Művészetek Völgyébe két alkalommal kapott meghívást (2001 és 2005). Több alkalommal fellépett a csoport a Balatoni Dalok és Dalosok Fesztiválján (Balatonkenese, Zánka, Cserszegtomaj). A Vass Lajos Népzenei Versenyen három arany, egy kiemelt arany és egy kiemelt Nívódíjat szerzett. Vasváron Népdalos Fesztiválon több alkalommal a zsűri különdíját kapta az együttes. Határon túli fellépéseik: Csíkszenttamás, Kisudvarnok (több éves kapcsolat a Pünkösdirózsa Népdalkörrel), Gaál, Bihardiószeg, Diósförgepatony. Magyarországon is több dalkörrel ápol jó kapcsolatot: a Csokonyavisontai Asszonykórussal, az egyházashetyei Berzsényi Dániel Népdalkörrel, a pacsai Pávakörrel. 2012-ben fellépett a Népdalkör az Olaszországi Jesoloban.

GYENESDIÁSI DALÁRDA

A 2006-ban életre hívott Gyenesdiási Dalárda hitvallása a népdal, népzene, magyarnóta közvetítése és átörökítése. Tagjait az együttlét öröme, a színvonalas szórakoztatás vonzza és tartja össze.

2010-ben elnyerték a Vass Lajos Népzenei Szövetség Nagydíját. Lelkesedéssel és szeretettel készülnek hétről-hétre és lépnek fel kis és nagy rendezvényeken.

A két hölgy és tizennégy férfi alkotta dalárda két CD-t és három DVD-t adott ki: „Gyenesdiási Dalárda és Citerások” (2008. DVD), „Ide ballik a gyenesi harangszó” (2012. CD), „Gyenesdiási Dalos Körkép” (2014. DVD), „Betyárlegenda” (2015. CD és DVD). Ezeken a zalai dallamok kívül más tájegységek zenei világából is adnak ízelítőt.

Az együttes minden tagja „nagyapapa-korú”, vidámságot szerető, nótázva élő közösségi ember, melyet a hanghordozók hűen tükröznek. Alapító vezetője Balogh László, művészeti vezetője Kovács Péter. 2015-től az együttest Pékné Orbán Julianna vezeti.

GYENESDIÁSI NÉGYES (GY4S)

A GY4S a Gyenesdiási Dalárda zenészeiből és egy énekes párosból tevődik össze, de alkalmanként vendégzenész is betársul az együttesbe.

Öt éves fennállása óta kerti partikon, születésnapi ünnepeken, szakrális helyeken és alkalmakkor, állami ünnepeken, nagyobb rendezvényeken, bormustrákon szívesen látott meghívott előadók. Kizárólag autentikus népi hangszereket (citerák, tárogató, klarinét, furulya, duda, tekerő, bőgő, brácsa, harmonika) szolgáltatnak meg és adják a kíséretet az énekesek dalaihoz. Szívesen merítenek a Történelmi Magyarország zenei tájegységeinek dallamvilágából. Vezetője Pékné Orbán Julianna.

A GYENES NÉPTÁNC EGYÜTTES

1992 óta folyik néptáncoktatás Gyenesdiáson, Fodor Iván és Fodor Ivánné vezetésével, kezdetben gyermekeknek, iskolán kívüli szakköri foglalkozásokon a Klubkönyvtárban, majd iskolai szakkörként, végül 2001-től művészeti iskolai oktatásban.

1997-ben ifjúsági csoport alakult, akik már a településen kívüli rendezvényeken is részt vettek, sőt több külföldi meghívást is sikerrel teljesítettek. 2001-ben a Gyenes Néptánc Együttes nevet vették fel. Tagjai középiskolások, egyetemisták és dolgozó fiatalok, akik azért alakították a csoportot, hogy a szabadidejükben a magyar nyelvterület néptánc hagyományait megismerjék és azokat elsjátítsák. Az együttes elkötelezettje a Timár Sándor által kialakított autentikus tánctanulási-oktatási módszernek, és az általa színpadra koreografált táncok bemutatásának.

Több, mint 2 órás repertoárjuk van, az elmúlt években évente 50-60 fellépést teljesítettek.

A csoport 2003-ban Zala Megye Közművelődési Nívódíját kapta, ugyanezt a díjat kapták az együttes vezetői is. Megyei Művészeti bemutatókon 2000-től minden évben kiemelt helyezéskben részesültek a szakmai zsűri által.

Külföldön szerepeltek: Ausztriában, Németországban, Lengyelországban, Olaszországban, Szlovéniában, Sziciliában, Máltán, valamint Erdélyben és a Par-tiumban. Alkalmanként néhány párral szerepeltek idegenforgalmi vásárokon, Franciaországban, Angliában is.

Az Együttes tagja, Fodor Mátyás 2014-ben a Duna TV Felszállott a páva vetélkedőjén jutott el a tévé nyilvánossága előtti középöntőig, valamint az Arany-sarkantyú cím elnyerése előöntőin túljutva az országos bemutatón kapta meg a nagyon rangos címet.

KÖZSÉGI KÓRUS

A községi kórus 1995 őszén alakult egy óvodai jubileumi ünnepség alkalmára, azóta folyamatosan működik. Rendszeresen részt vett községi ünnepségeken (avatóünnepségek, Pünkösöd, Szüreti Vigasságok, március 15., karácsony), kulturális bemutatókon, egyházi ünnepeken, templomi szertartásokon. Vezetője Csordásné Fülöp Edit.

VARÁZSHANGOK EGYÜTTES

A Varázshangok Együttes 2014 szeptemberében alakult a Varázshangok Családi Kórus tagjaiból, valamint lelkes, hangszeren játszó diákokból és felnőttekből. Művészeti vezetője Kőhalmi Ágnes. Az amatőr együttes alakulása óta számos sikeres koncertet adott Gyenesdiáson és a környező településeken. A zenekar repertoárjában a könnyedebb műfajok mellett klasszikus zenei szemelvények is megtalálhatók. Az együttes különlegessége, hogy az énekesek anyukák vagy feleségek, a hangszeresek között játszik néhányuk férje, illetve több műsorszámban az együttest alkotó felnőttek gyermekei is énekelnek. Nem profi és szakmai sikerekre áhítózó együttesről van szó, de a tagok lelkesedése hatalmas, és ez adja az együttes „varázserejét”. A Varázshangok Együttes küldetése az, hogy zenéjükkel örömet vigyenek az emberek életébe, és hogy megmutassák, a közös zenélés összetartó ereje csodákra képes.

ALKOTÓMŰVÉSZET

Gyenesdiáson több alkotó tevékenykedik, néhányan népi iparművész, illetve a népművészet ifjú mestere címmel rendelkeznek, többen zsűrizett munkákkal dicsekedhetnek, számos egyéni és kollektív kiállításon vettek részt.

E kiadványban csak az „állami elismeréssel” rendelkező népi iparművészeket soroljuk fel, de rajtuk kívül is számos alkotó vesz részt kiállításokon, rendelkezik zsűrizett alkotásokkal, hoz településünk számára is dicsőséget: íjkészítő, festőművészek, fafaragók, keramikusok, hímzők, mézeskalácsosok, kosárfonók és más kézműves mesterséget folytatók.

Simon Edit keramikus, Népi Iparművész (2009), a keszthelyi Goldmark Károly Művelődési Központ és Szabadtéri Színház ifjúsági és felnőtt kerámia szakkörét

vezeti. Országos kiállításokon – pl. Betlehemi Jászol pályázat (többször), Országos Népművészeti Pályázat arany díja -1992, Magyar kézművesség – 2003: az Iparművészeti Egyetem díja (Iparművészeti Múzeum) – szerepel sikerrel.

Kollár Szabolcs fazekas, népi iparművész, a népművészet ifjú mestere, több országos pályázat díjazottja – pl. Betlehemi Jászol pályázat, Élő Népművészet (2010).

Bujtor Tibor fafaragó népi iparművész, rendszeres résztvevője országos kiállításoknak, de nemzetközi, külföldi kiállításon is sikerrel szerepelt. Szobrokat, használati tárgyakat – ivócsanakokat, fatálmakat, kéregedényeket, tükörkereteket, botokat farag. Készít szaru, csont tárgyakat is.

Szabó Elemér fafaragó népi iparművész kedvencei a kéregedények, de szívesen farag tüköröket, pásztorbotokat is.

SZÖVŐ- ÉS NÉPI KISMESTERSÉGEK SZAKKÖRE

A József Attila Klubkönyvtár keretében működő szakkör tagjai szőnek, hímeznek, csuhét fonnak, tojást festenek, díszítenek, karcolnak, gyöngyöt fűznek, de legnépszerűbb a kosárfonás Bognárné G. Piroska vezetésével.

Az ünnepkörökhöz igazodva – karácsony, húsvét, augusztus 20., pünkösöd – kézműves bemutatókat tartanak, hagyományos paraszti ételeket készítenek.

VASZKÓ ERNŐ ANTIK KÁLYHA MAGÁNGYŰJTEMÉNY

A gyűjtemény magánkezdeményezés, a család régiségek iránti szeretetének, vonzódásának végeredménye. A 19. századi magyar öntött vasművesség kiemelkedő darabjait mutatja be a Nagy Magyarország világhírű vasöntődéiben készült kályharitkaságok és a polgári házakban használatos öntött vastárgyak több mint 500 db-os gyűjteménye. A kályhák és a tárgyak eredeti katalógusok alapján restaurált, felújított állapotban kerülnek bemutatásra.

A gyűjtemény megtekinthető állandó kiállítás keretében, a látogatás ingyenes, a vendégkönyvbe történő ellenjegyzésért cserébe. Bővebben érdeklődők számára a bemutatást tárlatvezetéssel segítik.

